

Turistična zveza Slovenije
Tekmovanje turističnih vodnikov

SLOVENJ GRADEC SKOZI OČI UMETNIKOV

Avtorica: Kaja Mencinger

Mentorica: Vesna Robnik

Slovenj Gradec, maj 20202

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	2
2	PREDSTAVITEV SLOVENJ GRADCA	5
2.1	LEGA IN OPIS MESTA	5
2.2	ZGODOVINA SLOVENJ GRADCA	6
3	POTEK VODENJA »SLOVENJ GRADEC SKOZI OČI UMETNIKA«	11
	Odsek 1: Rojstna hiša Huga Wolfa in zgodba o čudežnem dečku Hugu Wolfu - Medičarstvo in svečarstvo Perger	11
	Odsek 2: Medičarstvo in svečarstvo Perger 1757 – spomenik Jožeta Tisnikarja	16
	Odsek 3: Spomenik Jožeta Tisnikarja - Karel Pečko	18
	Odsek 4: Karel Pečko – Mestna kavarna	21
	Odsek 5: Mestna kavarna – Muzejska zbirka o ansamblu Štirje kovači	20
	Odsek 6: Muzejska zbirka o ansamblu Štirje kovači	21
4	ČASOVNICA VODENJA	23
5	POMEMBNI PODATKI O VODENEM OGLEDU	24
6	VIRI IN LITERATURA	25

KAZALO SLIK

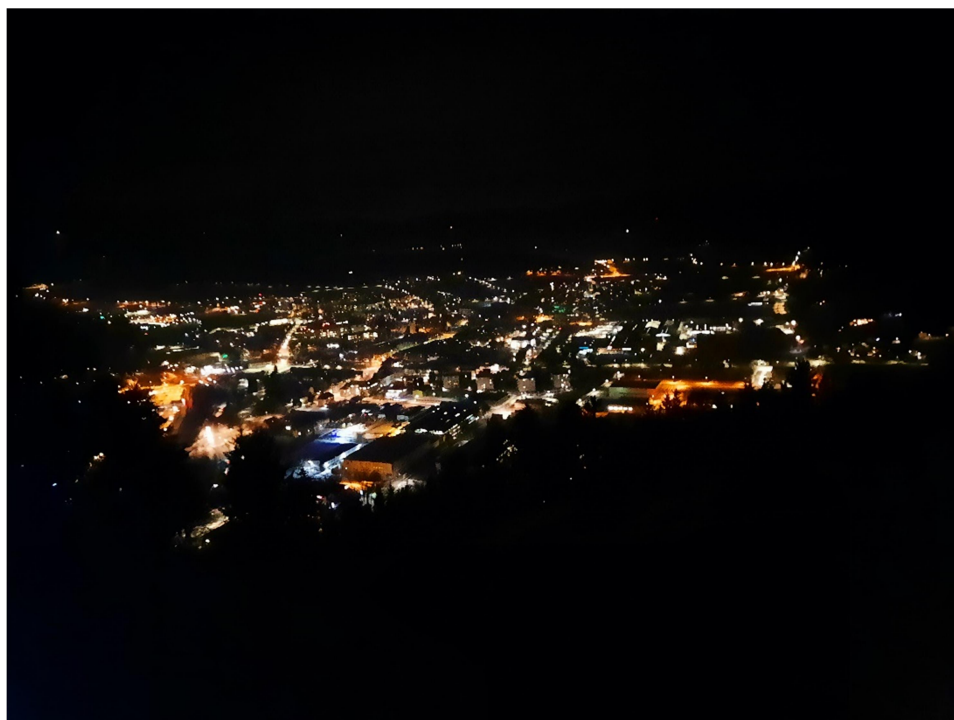
Slika 1:	Pogled na luči Slovenj Gradca z Rahtela.	4
Slika 2:	Pogled na Uršljo goro	4
Slika 3:	Slovenj Gradec v objemu jeseni.	8
Slika 4:	Čarobni adventni venček v mestnem krožišču	12
Slika 5:	Rojstna hiša Huga Wolfa.	14
Slika 6:	Notranja stran dvorišča z lesenim »gankom« in spominskimi ploščami družine Wolf	14
Slika 7:	Glasbena dvorana.	15
Slika 8:	Pred Pergerjevim medenim rajem.	17
Slika 9:	Spomenik Jožeta Tisnikarja.	19
Slika 10:	Jože Tisnikar pred rojstno hišo v Mislinjskem jarku	20
Slika 11:	Akademski slikar Karel Pečko	22
Slika 12:	Pogled na staro srednjeveškomešno jedro in zgodba o Venetskem konju	23
Slika 13:	Kam le čas beži... ..	24
Slika 14:	Trasa vodenja	27

1 UVOD

Slovenj Gradec od leta 1989 nosi častni naziv »Glasnik miru OZN«. S tem častitljivim nazivom je takratni generalni sekretar Organizacije združenih narodov Perez de Cuellar Slovenj Gradec uvrstil med častne nosilce naziva Glasnik miru. Eden izmed zaslužnih ljudi, da Slovenj Gradec spada v ugledno družbo 112 mest z vseh celin, je tudi pokojni akademski slikar Karel Pečko. Živa vez s preteklostjo in bogastvom kulturne dediščine je temelj kulturnega razvoja in osrednja poteza lokalne identitete v času, ki ga živimo. Kulturni utrip, ki je v veliki meri vezan na običaje in tradicije naših dedov, boste pri nas začutili kamor boste stopili. Povsod vas bosta spremljala tipičen naglas in značilna kulinarika, obdajala vas bosta kulturna krajina in duh rokodelstva, preseneti vas lahko domača pesem.

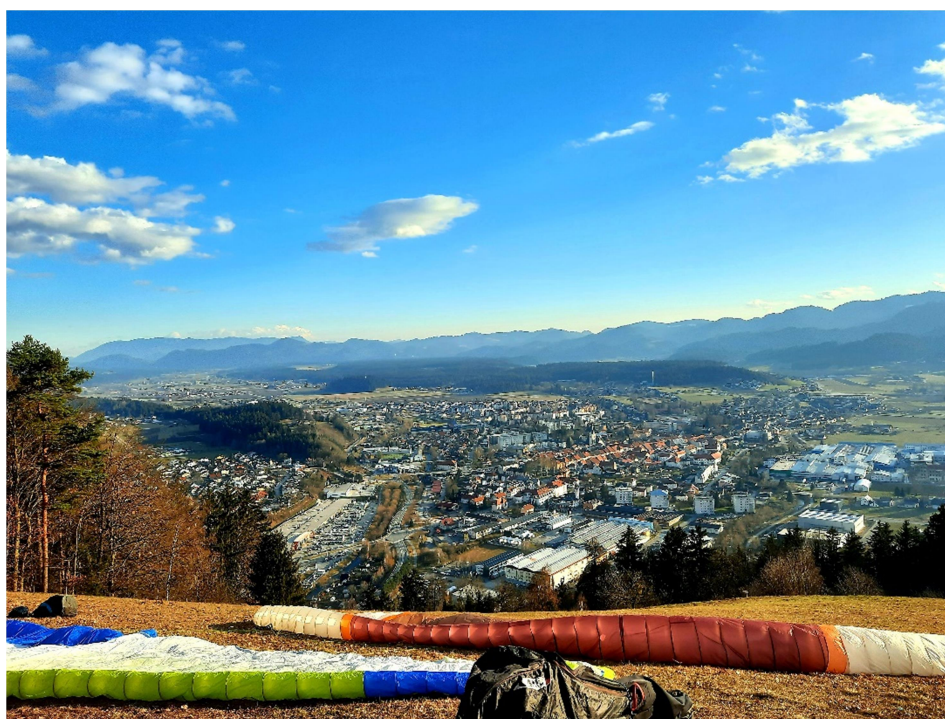
V svoji nalogi vas bom skušala popeljati v neznane zgodbe skozi oči naših umetnikov, ki so krasili ali pa še krasijo naše mesto miru.

Ali kot je v svoji skladbi **Nebo nad Slovenj Gradcem**, glasbenik Peter Pačnik čarobno zajel zgodbo mesta: »In če to prečudovito nebo ogledujem proti Homcu..., nad tabo sije temna-majhna zvezda, prav tako dobra in prelepa, kakor vse ostale....., če uzrem se proti pobočju Pohorja-ugledam v prav nagajivo in igrivo jutranjo zvezdico..., zvečer nad Uršljo mi »zagori« večerna in vsa utrujena-najstarejša od vseh zvezd..., a proti Rahtelu..., tale pa nam da vetra-pa čeprav najhladnejša, a polna presenečenj..... Nebo nad Slovenj Gradcem je morje vseh idej, mojih sanj, vaših spoznanj..... Nebo najlepše tukaj je-le uzri se proti nebu-tvoje je!«

Slika 1: Pogled na luči Slovenj Gradca z Rahtela, osebni arhiv V. Robnik.

Torej, če uzreš se v »Nebo nad Slovenj Gradcem« te vzame za vedno za svojega-ne glede ali se vrneš ali se ne, za vedno si tu!

TURISTIČNA
ZVEZA
SLOVENIJE

Slika 2: Pogled na jesenski Slovenj Gradec, osebni arhiv, V. Robnik.

2 PREDSTAVITEV SLOVENJ GRADCA

2.1 LEGA IN OPIS MESTA

Leži v Slovenjegraški kotlini. Na vzhodu jo omejuje Pohorje, na zahodu Karavanke, na jugu se spušča v Mislinjsko dolino, na severu pa se ob reki Mislinji spušča vse do Dravograda. Kotlina je dolga 12 km, široka pa 4 km.

Zaradi svoje lege spada Slovenjgraška kotlina med najhladnejša območja v celotni Sloveniji. Ima gorsko podnebje, saj so značilne hladne zime in sveža poletja. Za to območje je značilen pojav temperaturne inverzije. Povprečna letna temperatura v Slovenj Gradcu znaša 7,7 °C, povprečna januarska -3,4 °C, povprečna julijska pa 17,6 °C. Kar 133 dni v letu so minimalne temperature nižje od 0 °C. Padavin je največ v juniju (141 mm), 79 dni pa je kotlina prekrita s snežno odejo.

Osrednji vodotok Slovenjgraške kotline je reka Mislinja, katera ima mešani rečni režim, natančneje snežno-dežni režim. Reka ima mnogo pritokov. Večina jih priteče z okoliških gora.

Prevladujejo iglasti gozdovi, predvsem smrekov gozd, od listavcev, ki se pojavljajo, prevladuje bukev. Razmerje med iglavci in listavci je: 88 % iglavcev in 12 % listavcev. V Slovenjgraški kotlini je poškodovanih od 31% do 40% gozdov, kar je posledica kislega dežja, škodljivcev in bližnjega rudnika svinca v Mežici, katerega pa so pred leti zaprli.

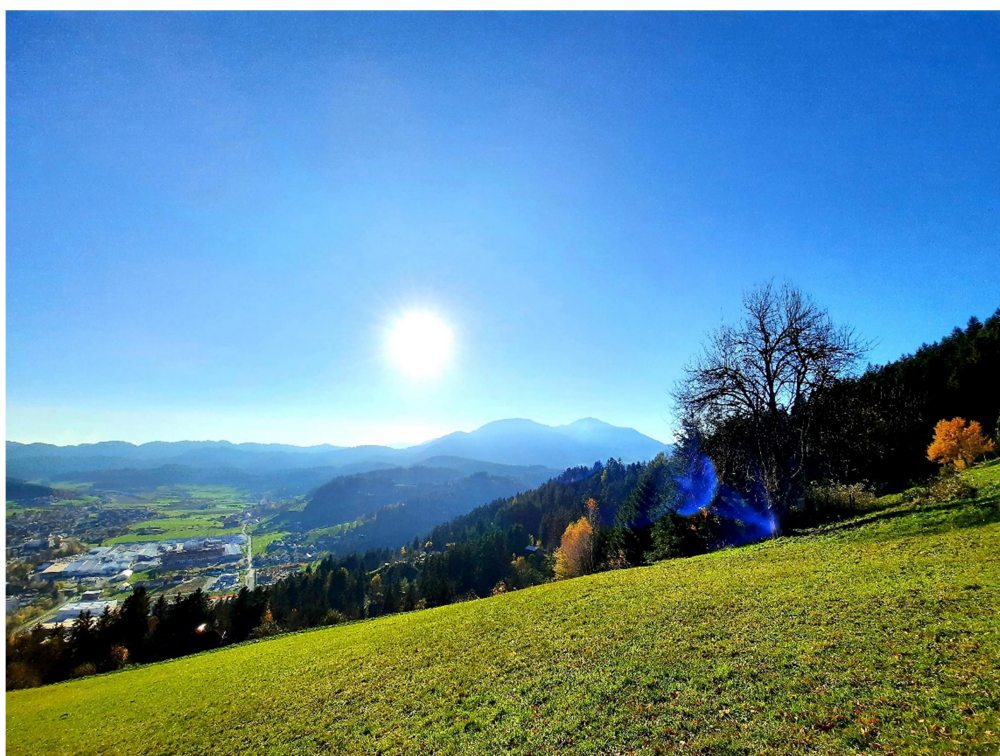
Industrializacija se je začela sredi 19. stoletja z ustanovitvijo tovarne usnja. Danes so v Slovenj Gradcu le posamezni obrati in sedeži podjetij, tovarne pa se počasi selijo na severno obrobje mesta, v industrijske cone v Starem trgu, na Gmajni in v Pamečah. Razvijajo se tudi storitvene dejavnosti in podjetništvo.

Zaradi vodo drznosti kamnin so razmere za kmetijstvo ugodne. Glavna kmetijska panoga je živinoreja. V kmetijstvu je značilen proces ozelenjevanja njivskih površin. Z večanjem pomena živinoreje so se spremenile tudi njivske kulture, prevladuje silažna koruzna in krmne rastline (pšenica, ječmen); pomembno vlogo ima tudi mlekarstvo.

Danes postaja turistična dejavnost vse pomembnejša panoga. Mesto Slovenj Gradec ponuja številne kulturne ustanove kot so Koroški pokrajinski muzej, Galerija likovnih umetnosti, Sokličev muzej in galerija na prostem imenovana Gaj miru. Prirejajo tudi razne sejme in razstave domače in umetne obrti. S Pohorja se spusti skozi mesto Slovenska planinska pot; nadaljuje pa se na Uršljo goro (staro ime je tudi Plešivec).

2.2 ZGODOVINA SLOVENJ GRADCA

Pod Uršljo goro in ob sotočju treh rek je bilo že od nekdanj živahno. Številne arheološke najdbe v okolici Slovenj Gradca pričajo o tem, da je bila kotlina že od nekdanj pomembno naseljeno območje ob strateški poti, ki je povezovala osrednjo Slovenijo s Celovško kotlino. Zgodovina mesta je tesno povezana s Starim trgom, kjer je že v antičnem obdobju obstajala rimska naselbina Kolaciona. Srednjeveški grad nad Starim trgom se prvič omeni ob koncu 11. stoletja in je drugi najstarejši grad na slovenskem Štajerskem in Koroškem. Okoli leta 1180 je bilo naselje Windisgrätz, ki je dobilo tudi tržne pravice preneseno na "zeleno trato", katero oblivajo trije potoki: Mislinja, Suhodolnica in Homšnica.

Slika 3: Pogled proti Uršlji gori, osebni arhiv V. Robnik.

Leta 1267 so bile Slovenj Gradcu podeljene mestne pravice in mesto doživi pravi razcvet. Razmahnili sta se obrt in trgovina, zgradili so mestno obzidje, mesto je dobilo sejemske privilegije, svojo sodstvo, imelo je tudi svojo kovnico denarja. Dobro desetletje poprej je Bertold Andeški posvetil tržno cerkev sv. Elizabete Thurinški svoji nečakinji, ki je bila zavetnica revnih in ubogih. To je bila prva cerkev, posvečena sv. Elizabeti. Cerkev so v gotiki, renesansi in baroku dopolnili. Glavni oltar v cerkvi sv. Elizabete je eden največjih dosežkov baročnega oblikovanja oltarjev na slovenskem.

Pozni srednji vek je odpiral pot v svet tudi prebivalcem Slovenj Gradca, tako je v Bologni študiral župnik Piligrin iz Slovenj Gradca, na dunajski univerzi je poučeval Nikolaj iz Slovenj Gradca. Ne smemo pozabiti omeniti Matevža Cerdonisa, zadnjega samostojnega tiskarja inkunabul v Padovi. Danes je ugotovljenih nad 60 njegovih tiskov medicinske, matematično-astronomske in pravne vsebine. Hkrati pa so v mesto prihajali novi ljudje. Tako je leta 1417 premožni priseljenec Janez iz Loke v mestu zgradil meščanski špital, ki je skrbel za stare ,

onemogle in bolehe meščane. Za potrebe te ustanove so zgradili cerkev sv. Duha. Le-ta je lep primer neokrnjene gotske arhitekture, krasi jo baročna oprema, največjo pozornost pa vzbujajo freske Andreja iz Ottinga, ki prikazujejo 27 prizorov iz Pasijona.

V 15. in 16. stol. je mesto je doživelo precej pretresov od turških vpadov, požarov, ogrske vojske, kobilic. Življenje je bilo zelo težko zaradi lakote, bolezni, suše.

Deželno knežje mesto Slovenj Gradec je brez zadržkov sprejemalo reformne pobude, ki jih niso mogli zajezi vse do konca stoletja. V središču zgodnje reformacije v Slovenj Gradcu in na Koroškem je bil pridigar Hans Has oziroma Janž Zajc. Mestni svet je Zajcu namenil letno plačilo 10 guldnov, zlasti še, ko se je poročil s svojo deklo Nežo. To je bil neposredni povod, da so Zajca, ki je v Slovenj Gradcu ustanovil »Novo sinagogo« (novo cerkev) z močnimi prekrščevalskimi elementi, prijeli, spravili v deželno glavno mesto Gradec in ga leta 1527 obesili. Dogodek je odmeval v vseh notranjeavstrijskih deželah, saj ga je mnogo let kasneje v uvodu k zadnjemu delu prevoda Novega testameta omenil celo najpomembnejši voditelj slovenske reformacije in **oče slovenskega knjižnega jezika Primož Trubar, ko je leta 1567 ime našega mesta prvič zapisal po slovensko: »v Slovenskim Gradci«**

V obdobju baroka so mestu svojevrsten pečat vtisnile številne družine mojstrov umetnostnih obrti. Starejšim pasarskim, pozlatarskim in podobarskim delavnicam so se pridružile ambicioznejše umetniške. Tako so v Slovenj Gradcu ustvarjali: slikar Mihael Skobl, slikarji iz družine Straussov, kipar Mersi. Njihova dela se nahajajo v obeh mestnih cerkvah kakor tudi v cerkvah Mislinjske doline in širše.

Slovenj Gradec je 19. stoletje pričakal v skromni obliki in obsegu. V prvem desetletju je štel le 105 hiš in okoli 600 prebivalcev, leta 1869 se je število hiš povečalo na 124 in na 1101 prebivalca. Čeprav je bilo deželnoknežje mesto, se je večina prebivalstva preživljala s kmetijstvom. Mesto je bilo pretežno nemško, agrarna okolica pa skoraj brez izjeme slovenska. Okrajni komisar Pachernigg ga je opisal tako: » Tukajšnje prebivalstvo je nasploh

dobrih značajskih lastnostih, čeprav nekoliko zadržano in glede kulturne razvitosti nekaj zaostalo. Duševno zaostali in golšavi v gorskem okolju so tako pogosti, da je vojaško novačenje težko izvedljivo. Premožensko stanje meščanov je srednje.«

Novo stoletje prinese cesto skozi Hudo luknjo, železniško progo Velenje – Dravograd s čimer je bil povezan razvoj industrije, trgovine in obrti. Mesto dobi pošto, bolnico, gasilce. V mestu se začne prebujati nacionalna zavest.

Hugo Wolf se je v tej hiši rodi 13. marca 1860 kot tretji otrok v nemško govoreči družini uglednega meščana in glasbenega navdušenca Filipa Wolfa ter žene Katarine (roj. Nussbaumer). Že v predšolskem obdobju je igral klavir in violino ter veljal za čudežno nadarjenega glasbenega otroka z absolutnim posluhom. Prvi glasbeni pouk je dobil pri očetu in domačem učitelju Sebastianu Weixlerju, ki je vključeval tudi očetov hišni orkester, kjer je Hugo igral drugo violino. Izobraževal se je v Šentpavlu v Labotski dolini, kasneje enako neuspešno tudi v Mariboru. Po neuspešnem izobraževanju se je vrnil v Slovenj Gradec. Študiral je dunajske klasike, v Mariboru nastanejo prve skladbe.

V obdobju med 1888 in 1891 je bil Wolf razpet med Avstrijo in Nemčijo, ter je bilo najbolj ustvarjalno obdobje umetnikovega življenja: 1888 ustvari prvega izmed nesmrtnih samospevov na lirske predloge Eduarda Mörikeja, v istem letu sledi več javnih koncertnih večerov z njegovimi samospevi; 1889 nastanejo prve pesmi iz monumentalnega Goethejevega cikla.

Kot posledica napredovanja bolezni sledi neustvarjalno obdobje med 1891 in 1895. Leta suše rezultirajo v novi verziji predelave Alarconove španske novele Corregidor v letu 1895, ki pa v polnem mahu osvoji svoje občinstvo šele v posthumnem obdobju med leti 1902-1906. V zadnjih petih letih svojega življenja je Hugo Wolf zaradi napredovanja bolezni hospitaliziran na najboljšem oddelku nižjeavstrijske državne umobolnice na Dunaju, kjer 22. februarja 1903 tudi umre.

Razburkano 20. stoletje

V zapletenih časih političnega spletkarjenja v razburkanem 20. stoletju, sta tradicijo kulturnega življenja v mestu vzdrževala predvsem dva duhovnika **Jakob Soklič in Franc Ksaver Meško**.

Druga svetovna vojna je bila za ljudi v Slovenj Gradcu in Mislinjski dolini težka preizkušnja. Negotovost in stiske so se stopnjevale tudi ob koncu vojne. Po drugi svetovni vojni je trgovsko-obrtna tradicija mestu pomagala oblikovati novo podobo razvijajočega se mesta.

Na koroškem ima zborovska tradicija veliko težo in pomen in ta del naše dežele je še posebej zavezan slovenski ljudski pesmi. Tradicija zborovske glasbe je pri nas globoko zakoreninjena. Smo tudi eden redkih narodov, ki v folklori pozna originalno štiri in večglasno petje.

Ljudske pesmi so tiste, ki so nastale spontano in improvizirano, se spreminjajo in hkrati ohranjajo sestavine iz preteklosti. Navadno se prenašajo samo s petjem po spominu kot ustno izročilo.

Ljudske pesmi niso same sebi namen, temveč imajo vedno določeno vlogo: za razvedrilo, za posebne priložnosti ali kot sestavni del različnih šeg in so spremljale pomembne dogodke in obdobja človekovega osebnega življenja, koledarske praznike in druge priložnosti.

Z bogato zbirko del sodobne likovne umetnosti vas pričakuje Koroška galerija likovnih umetnosti, leta 1957 ustanovljena kot Umetnostni paviljon. Ustanova se ponaša z več uspešno izvedenimi razstavami pod pokroviteljstvom Združenih narodov, mednarodnimi projekti in odmevnimi razstavami slovenskih in tujih umetnikov. Kot sem že omenila eden izmed gonilnih sil za kulturni razvoj mesta, je bil **akademski slikar Karel Pečko**.

Ponekod ima rokodelstvo prizvok zgodovine, pri nas pa je le to še vedno vpeto v vsakdanje življenje. Najsi gre za nadaljevanje družinske tradicije ali za kreativno izražanje, **rokodelstvo** je del naše identitete in ponosno ohranja nostalgijo nekdanje kulture bivanja.

Obrtniki se ukvarjajo s kovaštvom, do katerega se je vedno gojil poseben način spoštovanja zaradi dela z ognjem, z mojstrskim oblikovanjem usnja, izdelavo izdelkov iz

taljenega stekla ali gline, z obdelavo lesa, lectarstvom, svečarstvom in medičarstvom ter številnimi drugimi rokodelskimi umetnostmi.

Slika 4: Čarobni adventni venček v mestnem krožišču, osebni arhiv V. Robnik.

3 POTEK VODENJA »SLOVENJ GRADEC SKOZI OČI UMETNIKA«

Odsek 1: Rojstna hiša Huga Wolfa in zgodba o čudežnem dečku Hugu Wolfu - Medičarstvo in svečarstvo Perger (1 ura)

Dobimo se na Glavnem trgu 40, pred **rojstno hišo Huga Wolfa**. Uvodoma obiskovalce pristrčno pozdravim in se na kratko predstavim. Da prebrodimo uvodno tremo, se z animacijsko igro **KDO SI - KDO SEM** predstavimo drug drugemu.

S čarobno legendo o Slovenj Gradcu, ki se glasi takole, jih popeljem na vodenje: »Ste vedeli, da je slovenjgraško kotlino nekoč zapolnjevalo jezero? Po legendi bi se naj graščakova hči večkrat peljala iz grada Gradišče na Grad nad Starim trgom, ki sta nekdanj stala ob jezeru. Nekega dne pa je hči na tej poti utonila. Ker jo je graščak na vsak način želel najti, je dal izdolbsti prekop, da je voda odtekla. Kjer so našli dekletovo truplo, je dal njen oče sezidati cerkev, predhodnico sedanje župnijske cerkve svete Elizabete«.

Kdo ve ali je v vsem tem kaj resnice, zagotovo pa so legende pomemben del nesnovne kulturne dediščine in izrednega pomena za ohranjanje lokalne identitete.

Rojstna hiša Huga Wolfa pred katero se nahajamo, spada med **najlepše baročne hiše** v mestnem jedru. Hiša, ki je bila zgrajena na prehodu iz 17. v 18. stoletja, je enonadstropna z ohranjeno originalno bidermajersko vratnico in z okni, ki imajo profilirane okvirje. Na levi strani fasade je spominska plošča z napisom, kjer piše, da se je v tej hiši leta 1860 rodil skladatelj Hugo Wolf (1860-1903) in njegov doprski kip. Na notranji strani dvorišča je v nadstropju leseni »gank« in spominske plošče rodbine Wolf.

Po uvodni predstavitvi odidemo v prvo nadstropje, kjer se nahaja muzej. Obiskovalcem postavim vprašanje, ki naj bo vodilna nit današnjega vodenja: **»Kdo je bil v resnici Hugo Wolf? Ali je bil večni upornik v svojem temačnem svetu? Ali samo skladatelj z otroško dušo, ki ga zaradi nepoznavanja nekaterih zdravstvenih motenj niso razumeli? Bi bilo morda drugače, če bi se rodil v današnjem času?«**

Slika 5: Rojstna hiša Huga Wolfa, osebni arhiv O. Jeznik.

Slika 6: Notranja stran dvorišča z lesenim »gankom« in spominskimi ploščami družine Wolf, osebni arhiv, O. Jeznik.

Hugo Wolf je bil skladatelj, ki se je rodil 13. marca 1860 v Slovenj Gradcu kot tretji otrok v nemško govoreči družini usnjarja, uglednega meščana in glasbenega navdušenca Filipa Wolfa ter žene Katarine. Že v predšolskem obdobju je igral klavir in violino ter veljal za čudežno nadarjenega glasbenega otroka z absolutnim posluhom. Prvi glasbeni pouk je dobil pri očetu in domačem učitelju Sebastianu Weixlerju. Njegovo izobraževanje se je po dvojezični štirirazrednici v Slovenj Gradcu nadaljevalo na gimnaziji v Gradcu, nato v Šentpavlu v Labotski dolini, kasneje enako neuspešno tudi v Mariboru. Po neuspešnem izobraževanju se je vrnil v Slovenj Gradec pred koncem šolskega leta 1875. Študiral je dunajske klasike.

Hugovo prepričevanje, da hoče živeti le za glasbo, obrodi sadove. Očetova sestra Katarina je na Dunaju bila pripravljena sprejeti v stanovanje nadobudnega nečaka, saj konservatorij obiskujeta že njeni hčerki Anna in Ida. Hugo uspešno zaključi prvo leto, vendar ga v drugem letniku zaradi disciplinskega prekrška izključijo s konservatorija. Preseli se v Slovenj Gradec, kjer poleti 1877 nastanejo prvi ciklusi zborovskih pesmi in samospevov. Trdno odločen uspeti se novembra 1877 vrne na Dunaj, kjer se še ne osemnajstleten stakne okuži s sifilisom, boleznijo, ki vse do zgodnje smrti zaznamuje Wolfovo življenje in ustvarjanje.

Leta 1888 ustvari prvega izmed nesmrtnih samospevov na lirske predloge, v istem letu sledi več javnih koncertnih večerov z njegovimi samospevi; 1889 nastanejo prve pesmi iz

monumentalnega Goethejevega cikla; v letu 1890 večkrat potuje po Nemčiji, kjer si ustvari krog pomembnih znancev.

Kot posledica napredovanja bolezni sledi neustvarjalno obdobje med 1891 in 1895. V zadnjih petih letih svojega življenja je Hugo Wolf zaradi napredovanja bolezni hospitaliziran na najboljšem oddelku nižje avstrijske državne umobolnice na Dunaju, kjer 22. februarja 1903 tudi umre.

Ob koncu ogleda, nas v glasbeni sobi sprejme priznana **domača in svetovna pianistka, gospa profesorica Maja Kastratovik**, ki nas bo skozi uspavanko popeljala v čudoviti svet upanja, sanj, igrivosti...

Slika 7: Pianistka Maja Kastratovik na jubilejnem Hugovem letu. V ozadju portret mladega Wolfa, osebni arhiv, M. Kastratovik.

Odsek 2: Medičarstvo in svečarstvo Perger 1757 – spomenik Jožeta Tisnikarja (20 minut)

Le streljaj stran pa že stojimo še pred eno čudovito baročno stavbo v starem mestnem jedru. Na Glavnem trgu 34, se nahaja medeni raj ali natančneje stojimo pred trgovino – **Perger 1757**.

Kot sem že v uvodu omenila je **rokodelstvo** del naše identitete in ponosno ohranja nostalgijo nekdanje kulture bivanja.

V družinskem podjetju Perger 1757 iz Slovenj Gradca z ljubeznijo in strastjo ustvarjajo najboljše izdelke iz medu in satja že vse od leta 1757. Medeni raj v osrčju srednjeveškega mesta Slovenj Gradec še danes predstavlja sanje naših prednikov, ki so preživele stoletja. Danes že deveta generacija spoštuje tradicijo in ohranja skrivnosti družinskih receptov in postopkov izdelave. Pri tem ne pozabljajo na naravo, saj uporabljajo le najboljše, 100% naravne sestavine. Njihovi izdelki so prisotni v 142 galerijah, muzejih in prodajnih mestih na svetu. Kakovost in unikatnost njihovih izdelkov dokazujejo tudi državna in evropska priznanja. So tudi nosilci najvišjega priznanja domače in umetnostne obrti - ZLATA VITICA.

Slika 8: Pred Pergerjevimi medenimi rajem, osebni arhiv, K. Mencinger.

Drugačni so tudi zaradi družinskih vrednot, ki so za njih v osrčju vsega, kar počnejo. Družina je njihov krog moči. Z veseljem opravljajo svoje delo, se držijo obljub, ki jih dajejo in ustvarjajo nepozabne spomine.

Medenjaki so primerni za alergike, torej so brez jajc, mleka in olja. Služijo za dodatno energijo pri športnih aktivnostih in so zdrav posladek ali vmesni prigrizek. Pergerjevi medenjaki so kulinarčni, kulturni, etnološki presežek in jih ni mogoče primerjati prav z nobenimi drugimi medenjaki.

Pergerjevi bomboni so prav tako primerni za alergike, saj so brez glutena, želatine in laktoze. Naravna barvila so kurkuma, rdeča pesa, spirulina. So slajeni z medom in imajo nizko energijsko vrednost.

Turški med, poznan tudi kot mandolat, je medena poslastica, ki jo obožujejo tudi sedanje generacije. Najbolj priljubljen turški med je mehki z dodanimi arašidi ali mandlji. Na voljo je v dveh velikostih, za majhne in velike sladkosnede. Za čokoholike, ki se čokoladi resnično ne morejo upreti, je na voljo še čokoladna različica z mandlji. Ne vsebuje olja, želatine in glutena.

Ročno izdelane energetske sveče so narejene iz 100% naravnega čebeljega voska in vsebujejo medeni parfum. Energetske sveče zaradi posebne oblike ves čas vibrirajo in oddajajo zdravilna eterična olja, tako čistijo bivalni prostor in oddajajo pozitivno energijo. Oblikuje jih Oskar Kogoj. Največjo energetsko svečo je v dar prijel papež Janez Pavel II., energetsko svečo za mir pa je dobil nemški predsednik.

Lectarski izdelki sodijo med avtohtone slovenske posebnosti. Najbolj razširjeno je prav gotovo lectovo srce, ki je okrašeno s posebnimi etnološkimi ornamentami. Prav tako pa nosi svojo zgodbo, s katero izrazite naklonjenost, zahvalo ali obdarite za posebne priložnosti.

Podjetje Perger pa prodaja tudi darila in darilne sete. Najbolj pogosta so poslovna darila in darila od krstu, poroki ter valentinovem.

Delčki njihovega medenega raja so se dotaknili src pomembnih ljudi v kulturnem, športnem, duhovnem in političnem življenju iz vsega sveta: Nelson Mandela, Donald Trump, Petra Majdič,...

Na svetovni razstavi Expo 2020 Dubaj je bila Slovenija še posebej izpostavljena. Med drugim so se v slovenskem paviljonu predstavili tudi mojstri lectarske obrti iz družinskega podjetja Perger.

Doživeli so že marsikaj, do živega jim ni moglo priti niti dogajanje v zvezi z epidemijo korona virusa. Nasprotno, v koronskem letu so se jim kljub prvotnemu upadu odprle nove poti in priložnosti. Povečali so spletno prodajo, razvili nekatere nove izdelke, ki so na voljo tudi v Južni Koreji in Dubaju, kjer so pridobili nove poslovne partnerje.

Ob slovesu pripadnike močnejšega spola nagovorim z retoričnim vprašanjem: **»Dragi moji, česa bi se vaše spremljevalke bolj razveselile, morda nostalgичnega rdečega medenega srca z lepo mislijo ali sms sporočil?«** Imajo prosto za ogled in nakup, morda tudi lepega medenega srčka, kjer bo zapisana lepa misel o ljubezni, prijateljstvu...

Odsek 3: Spomenik Jožeta Tisnikarja - Karel Pečko (10 minut)

Na Glavnem trgu 24 nas pristrčno pozdravita doprsni kip Jožeta Tisnikarja in njegov prijatelj krokar Vrani, ki hudomušno nagovarjata, da obiščemo TIC, Koroški pokrajinski muzej ali pa Koroško galerijo likovnih umetnosti.

Spomenik, katerega so odkrili 1. novembra 2003, je delo akademskega kiparja Mirsada Begića. Slikar Jože Tisnikar (1928-1998) je eden najbolj prepoznavnih slikarjev v slovenski umetnosti 20. stoletja. Njegova dela uvrščajo v kategorijo ekspresivne izraznosti, ta je opredeljena z eksistencialistično estetiko.

Slika 9: Spomenik Jožeta Tisnikarja, <https://tinyurl.com/2p9377su>, zadnji dostop, 1. 5. 2022.

Ampak kdo je bil v resnici ta mož s krokarjem, ki je bil venomer oblečen v črn plašč in črno baretko, boste kaj hitro spoznali skozi pripoved.

Slika 10: Jože Tisnikar pred rojstno hišo v Mislinjskem jarku, osebni arhiv, V. Robnik.

Jože Tisnikar se je rodil 26. februarja 1928 ob vznožju Pohorja v vasi Mislinja. Imel je težko otroštvo, osnovno šolo pa je zapusti že po štirih letih. Ko je nastopila očetova smrt je moral zasesti njegovo delovno mesto v tovarni lepenk, kjer je delal dokler ga niso vpoklicali v vojsko. V Pirotu na jugu Srbije je v vojski preživel polni dve leti na bolniškem oddelku kjer je imel tudi prvi stik z mrtvimi. Po končanem služenju, se je vrnil v domačo vas in jo kmalu zapustil. Preselil se je v Slovenj Gradec in se zaposlil v tamkajšnji bolnišnici, kjer je opravljal pretežno fizična dela s pacienti. Po dveh letih dela na oddelku, pa so v bolnici odprli prosekuro v kateri so nato zaposlili njega. Tam je delal do svoje upokojitve leta 1983.

Od leta 1958 do 1998 je več kot stokrat samostojno razstavljal doma in v tujini ter sodeloval na številnih skupinskih razstavah. Tisnikar je upodabljal minljivost človeškega življenja. Njegove slike so dolgo časa vzbujale nelagodje in grozo v očeh nepoznavalcev umetnosti, toda s spreminjajočim se družbenim in ekonomskim načinom življenja si razumevanje slikarjeve povezave življenja in smrti danes marsikdo razlaga drugače. Tisnikarjeve slike so preproste in so odraz sveta preprostih ljudi. Ta je nekaj samoumevnega in realnega, le da je Tisnikar vanj umestil življenje in smrt z roko v roki.

Tisnikar je upodabljal ljudi na meji tega sveta, svoj umetniški navdih pa je črpal iz svojega življenjskega in delovnega okolja. Ko je združil vse svoje umetniške ideje in svoja življenjska videnja, so nastale umetnine, ki na poseben način izražajo okolje, ki mu je omogočalo ustvarjati. Velik pomen za nastanek njegovih umetnin ima tudi način življenja na Koroškem, kjer je umetnik začutil prehajanje iz stare v moderno družbo.

Tisnikar je bil slikar samouk. Leta 1955 je naslikal prvo sliko iz bolnišničnega okolja z naslovom Obdukcija. Primarij dr. Stane Strnad je v Tisnikarjevih slikah prepoznal elementarnost in slikarjev izjemen ustvarjalni potencial, zato je nanj opozoril prijatelja, akademskega slikarja Karla Pečka. Pod njegovim mentorstvom je postal Tisnikar samozavestnejši. Kljub temu pa so sledila dolga leta dvomov, kajti potrditev in družbeno priznanje sta prišla šele mnogo kasneje.

Odsek 4: Karel Pečko – Mestna kavarna (10 minut)

Nad Koroško galerijo likovnih umetnosti se nahaja atelje človeka, ki je pripomogel, da je Slovenj Gradec leta 1989 dobil častni naziv »Glasnik miru OZN«.

Karel Pečko se je rodil 29. septembra 1920vv Vuhredu. Leta 1954 je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani.

Od leta 1954 do 1962 je bil likovni pedagog na nižji gimnaziji in osnovni šoli v Slovenj Gradcu. Leta 1957 so ustanovili Umetnostni paviljon, ki ga je sprva upravljal ob svojem rednem delu v šoli, od leta 1963 naprej je njegov ravnatelj. Od leta 1975 do 1991 je vodil tudi zavod za kulturo v Slovenj Gradcu.

Študijsko je potoval v Italijo, Avstrijo, Nemčijo, Francijo in Češkoslovaško.

Slikarjev opis zajema poleg številnih skic, risb, oljnih slik in pastelov tudi več stenskih kompozicij. V Slovenj Gradcu so mozaiki, tapiserije in stenske kompozicije v drugih tehnikah v prostorih splošne bolnišnice, poslovni stavbi Lesne, v dvorcu Rotenturn, v hotelu Kompas in v zasebnih hišah. Na Bledu pa je v vili »Moj mir« tudi umetnikov vitraj. Sicer pa je njegova dela najti v zasebnih zbirkah po celotni bivši Jugoslaviji, prav tako tudi v Italiji, Avstriji,

Nemčiji, Švedski, Franciji, Švici, Angliji, Grčiji, Tuniziji, na Japonskem, v Avstraliji, ZDA in Kanadi.

Pečko se je ukvarjal tudi z oblikovanjem keramike, grafičnim oblikovanjem, delal je scene za lutkovno gledališče, hkrati pa je bil mentor drugim slikarjem. Kot galerist je ves čas spremljal sodobno slovensko likovno umetnost in sodeloval pri njenem predstavljanju. Pod njegovim vodstvom se je slovenjgraška galerija vključila tudi v bivšo jugoslovansko in mednarodno likovno dejavnost.

Dobil je več nagrad in priznanj, za svoje delo na likovnem in galerijskem področju tudi Prešernovo nagrado okraja Maribor 1956, Brenekerjevo nagrado 1975 in Valvasorjevo nagrado 1981.

Če boste naključnega domačina povprašali, kdo je bil Karel Pečko, boste ponavadi dobili tale odgovor: **»Uglajen gospod s sivimi lasmi, oblečen v črn puli, moder suknjič in črn klobuk.**

Ponavadi je srkal kavo v svoji priljubljeni Mestni kavarni.« Kljub temu, da letos mineva že 6 let od njegove smrti, je še vedno zasidran v srcih domačinov.

Slika 11: Akademski slikar Karel Pečko, <https://tinyurl.com/2p8e2tmk>, zadnji dostop, 1. 5. 2022.

Odsek 5: Mestna kavarna – Muzejska zbirka o ansamblu Štirje kovači (20 minut)

Skok če z ceste in smo že pred čudovitim ambientom Mestne kavarne, ki nam ponuja srednjeveški pogled na cerkev svete Elizabete in na znamenitega Venetskega konja. Morda ne veste, da bi moral Venetski konj po prvotnih načrtih krasiti notranjost poslovnega centra Katica? Zagonetno je tudi vprašanje, ki je povezano s spolom. Le dobro si ga oglejte in dobili boste odgovor.

V Mestni kavarni bomo tako kot Karel Pečko poskusili posebno Hugovo kavo, katero skrivnost priprave pozna le lastnik.

Slika 12: Pogled na staro srednjeveško mestno jedro in zgodba o Venetskem konju, osebni arhiv, V. Robnik.

Odsek 6: Kam le čas beži... Muzejska zbirka o ansamblu Štirje kovači (30 minut)

Ansambel Štirje kovači je narodno-zabavna zasedba, ki deluje neprekinjeno od leta 1954. Gre za kvintet zasedbo z dvema pevcema, ki je najbolj poznana po ponarodeli skladbi Kam le čas beži. Sedež ima v Slovenj Gradcu.

Slika 13: Kam le čas beži..., osebni arhiv, O. Jeznik.

Ansambel Štirje kovači so leta 1954 ustanovili štirje fantje, ki so bili zaposleni v kovaški industriji Tovarne kos v Slovenj Gradcu. Ustanovni člani so bili baritonist Viktor Breznik, klarinetist in saksofonist Maks Klančnik, trobentar in pevec Tine Lakovšek ter harmonikar in pevec Franc Šegovc. Pred tem so že približno dve leti igrali pod imenom Ansambel Maks, saj je ansambel vodil Klančnik, ki je leta 1954 vodenje ansambla prepustil Šegovcu. Od leta 1968 je klarinetist ansambla namesto Klančnika Leopold Krajnc. Zasedbi se je leta 1972 kot pevka pridružila Šegovčeva žena Hermina. Na trobenti je leta 1980 Lakovška zamenjal Viktor Vrhovnik. Deset let pozneje se je ansamblu kot kitarist pridružil Jože Sedar, leto pozneje pa pevec Srečko Sedar in baritonist Zdenko Zdovc, ki je nadomestil Breznika.

Prvi tonski posnetki so nastali leta 1955 za oddajo Za našo vas na Radiu Ljubljana. Leta 1964 so zmagali na tekmovanju narodno-zabavnih ansamblov na Gospodarskem razstavišču v

Ljubljani. Leto pozneje so izdali tudi svojo prvo malo ploščo. Za naslovnico so se kot kovači fotografirali v eni izmed kovačij na Ježici. Fotografija še danes velja za eno najbolj kulturnih slik v slovenski narodno-zabavni glasbi. V tem času so ustvarili veliko skladb, ki so skorajda ponarodele, med katerimi je daleč najbolj poznan valček Kam le čas beži, za katero so leta 2000 dobili nagrado Zlati petelin, skladba pa je bila proglašena za vižo stoletja. Pozneje so izdali kar 37 plošč, od tega tri v nemščini.

Prvič so odšli v tujino leta 1969 na pobudo Slovenske izseljenske matice. Trikrat so opravili daljšo turnejo po ZDA in Kanadi in dvakrat po zahodni Evropi. Izvedli so veliko krajših nastopov po Nemčiji, Švici, Avstriji, Italiji in nekdanji skupni državi Jugoslaviji.

Vse melodije, ki jih je čez šeststo, je napisal in priredil vodja ansambla Franc Šegovc. Besedila je na začetku pisal Tine Lakovšek, pozneje pa največ Zora Založnik, Anica Rader, Marjan Stare in Ivan Sivec, ogromno jih je napisal tudi Franc Šegovc sam.

Ansambel je prejel več priznanj in nagrad. Poleg prej omenjenih nagrad za skladbo Kam le čas beži so med drugimi prejeli tudi Priznanje za človekoljubno delo. Vodja ansambla in harmonikar Franc Šegovc je bil leta 1997 okronan za kralja polk in valčkov. Leto kasneje je s pomočjo žene Hermine izdal knjigo Naš pobej bo muzikant, v kateri opisuje glasbeno pot tega ansambla. Izdal je tudi notni zvezek nekaterih pesmi, nekaj takšnih zvezkov pa je izdala še avstrijska založba. Izšlo je več pesmaric, v eni zadnjih z naslovom Kam le čas beži je zbranih 380 pesmi. Izdanih je bilo tudi kar nekaj notnih zvezkov za godbe na pihala. Kot zanimivost so bili za promocijo ansambla pripravljeni kozarci z emblemom nakovala Štirih kovačev. Takrat so predstavili tudi skladbo Kovaški špricer. Leta 2012 Šegovc izdal še notni zvezek pod naslovom Pesmi Franca Šegovca, ki jo uporabljajo predvsem male vokalne skupine in zbori. Poleg notnega zvezka je izšla plošča s 15 pesmimi, kjer so s Štirimi kovači med drugim sodelovali tudi Ansambel Novi spomini in Ansambel Modrijani.

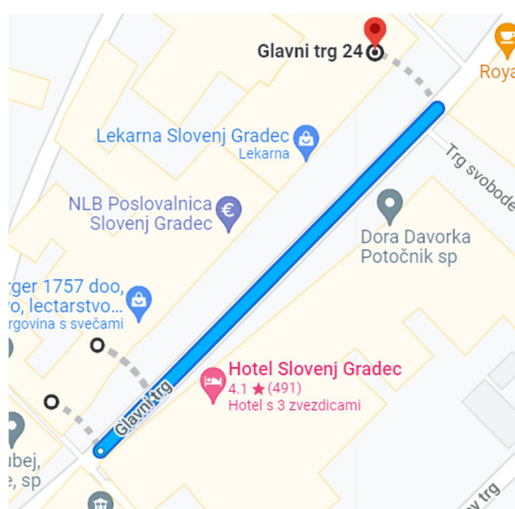
Za zadnji jubilej leta 2014 so Štirje kovači pri založbi Zlati zvoki posneli že 43. glasbeni projekt, album Kovaških 60 let. Na njem je 10 čisto novih skladb. Gre za že 43. glasbeni projekt Štirih kovačev.

Leta 2021 so se po 67 letih obstoja vpisali v Guinnessovo knjigo rekordov kot najdlje delujoči narodno-zabavni ansambel na svetu.

Franc in Hermina Šegovc sta zbrano gradivo o ansamblu podarila Mestni občini Slovenj Gradec, župan Tilen Klugler pa ga je v imenu lokalne skupnosti predal v upravljanje Koroškemu pokrajinskemu muzeju.

4 ČASOVNICA VODENJA

URA/ČAS	LOKACIJA	VSEBINA
10:00	Glavni trg 40	Uvodoma obiskovalce prisrčno pozdravim in se na kratko predstavim. Da prebrodimo uvodno tremo, se z animacijsko igro KDO SI - KDO SEM predstavijo drug drugemu.
10:10	Glavni trg 40	Rojstna hiša Huga Wolfa in zgodba o čudežnem dečku Hugu Wolfu, kustos oblečen v podobo Huga Wolfa nas pospremi po ogledu
11:10	Glavni trg 34, kjer se nahaja medeni raj	Medičarstvo in svečarstvo Perger 1757 in prosto za nakup
11:30	Glavni trg 24	Spomenik Jožeta Tisnikarja
11:40	Glavni trg 24	Atelje Karla Pečka skozi zgodbo
11:50	Mestna Kavarna	Pripovedujem o znameniti kavi Hugo Wolf in prosto za degustacijo
12:05	Ozka ulica 1	Muzejska zbirka o ansamblu Štirje kovači, samostojni ogled po razstavi
12:30	Glavni trg 40	Zaključni govor, pozdrav in zahvala za obisk

Slika 14: Trasa vodenja, <https://tinyurl.com/337xj6v2>, zadnji dostop, 1. 5. 2022.

5 POMEMBNI PODATKI O VODENEM OGLEDU

Kraj izvedbe vodenja: Slovenj Gradec – mestno jedro

Čas: Okvirni čas ogleda je od 10:00 do 12:00. Časovnico je možno ob predhodnem dogovoru oz. najavi skupin tudi spremeniti oz. prilagoditi.

Prijava: Vodeni ogled bo razpisan in objavljen na spletnih straneh in družbenih omrežjih, prijave pa bodo možne na FB strani Slovenj Gradec skozi oči umetnikov in na e-naslovu kajamencinger7@gmail.com.

Ciljna skupina: Vodenje je primerno za mlajše in starejše, katere zanimajo legende, ki imajo v sebi raziskovalni duh in se radi posladkajo.

Cena: Cena vodenja na udeleženca znaša 8 EUR (4 EUR vstopnina za ogled rojstne hiše Huga Wolfa in 4 EUR za ogled Muzejske zbirke o ansamblu Štirje kovači).

Vodniki: Za izvedbo vodenega ogleda zadostuje en vodnik oz. vodnica.

6 VIRI IN LITERATURA

- HUGO WOLF: <https://www.hugowolf.si/si/hugo-wolf/biografija>
- PERGER: <https://perger1757.si/nasa-zgodba/>
- JOŽE TISNIKAR: <http://www.tisnikar.si/index.php/joze-tisnikar/biografija>
- ŠTIRJE KOVAČI: <https://www.kpm.si/razstave/kam-le-cas-bezi-muzejska-zbirka-o-ansamblu-stirje-kovaci/>
- Sedej, I. (1989): Karel Pečko, Ljubljana: Mladinska knjiga